Yelken Tarihi ve Tekne Donanımları

-Ege Aydın

Geçmişten Günümüze Yelkencilik

İlk olarak M.Ö. 4000 yıllarında Fenikeliler (bugünkü Beyrut) ve eski Mısırlıların denize açılmasıyla başlamıştır.

Bir kütüğün içi oyularak üzerine bez eklenmiş ve ilk yelkenli tekne inşa edilmiştir. kullanılan bu yelkenlerin kare şeklinde olması, yapılan ilk teknelerin sadece rüzgarı arkadan alması koşuluyla yol almasına olanak sağlıyordu.

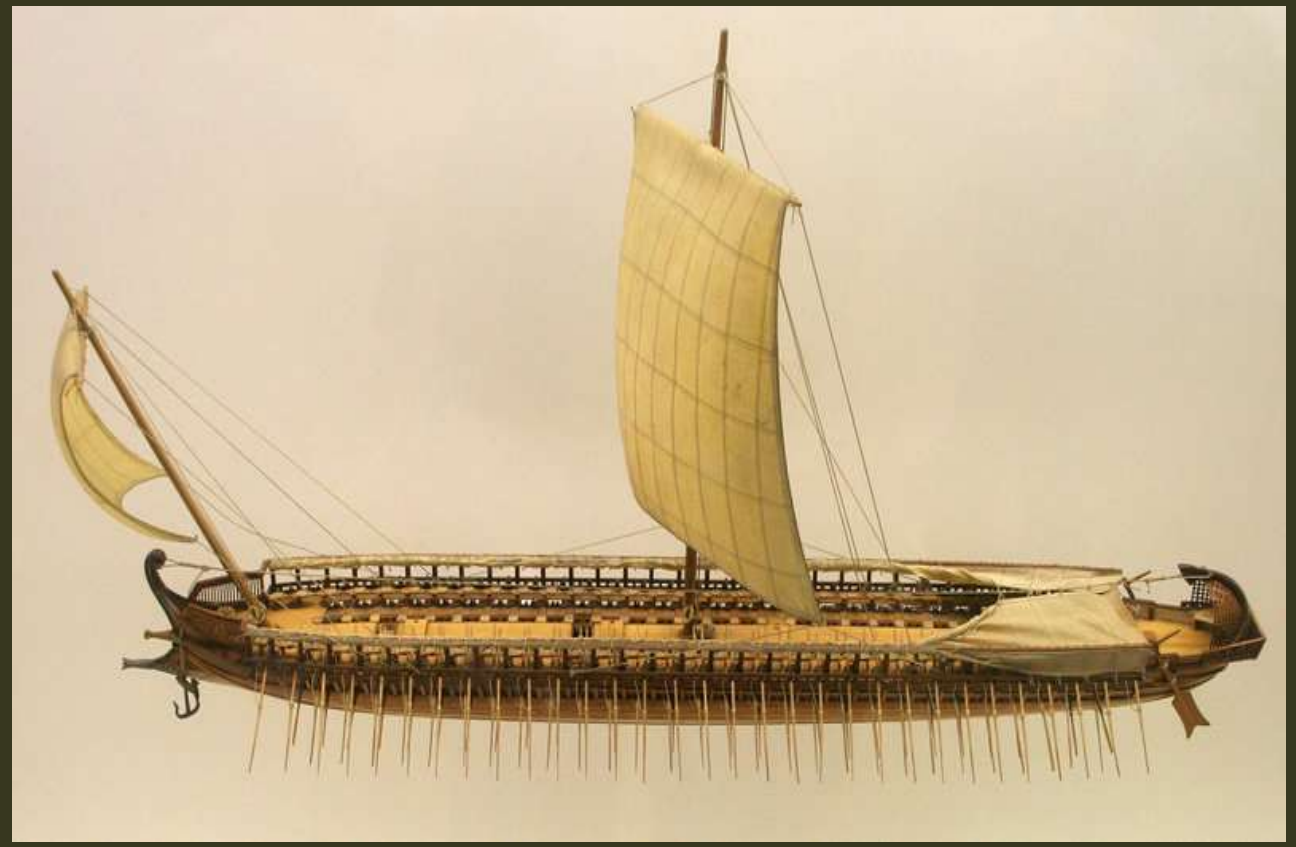

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

İlk Yolcu Gemileri

- M.Ö.100 tarihlerine gelindiğinde Roma imparatorluğu tarafından inşa ettirilen 55 metre uzunluğunda ve 14 metre genişliğinde hem yük hem de yolcu taşıyabilen yelkenli gemiler, ilk deniz yolu taşımacılığı görevini üstlenmiştir.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Üçgen Yelkenler (ORSA SEYRİ)

- Mısırlılar Nil nehrini geçebilmek için üçgen yelken kullanarak rüzgara karşı yelken seyri yapmayı başarmıştır. Latin yelkenli tekneler eski kare yelkenli teknelerin aksine rüzgarı sadece arkadan aldığında değil rüzgara karşı (orsa) seyir yapabiliyordu.

- Bu yelkenlerin kullanımı ve trimi için kalabalık bir mürettebat gerekmekteydi.

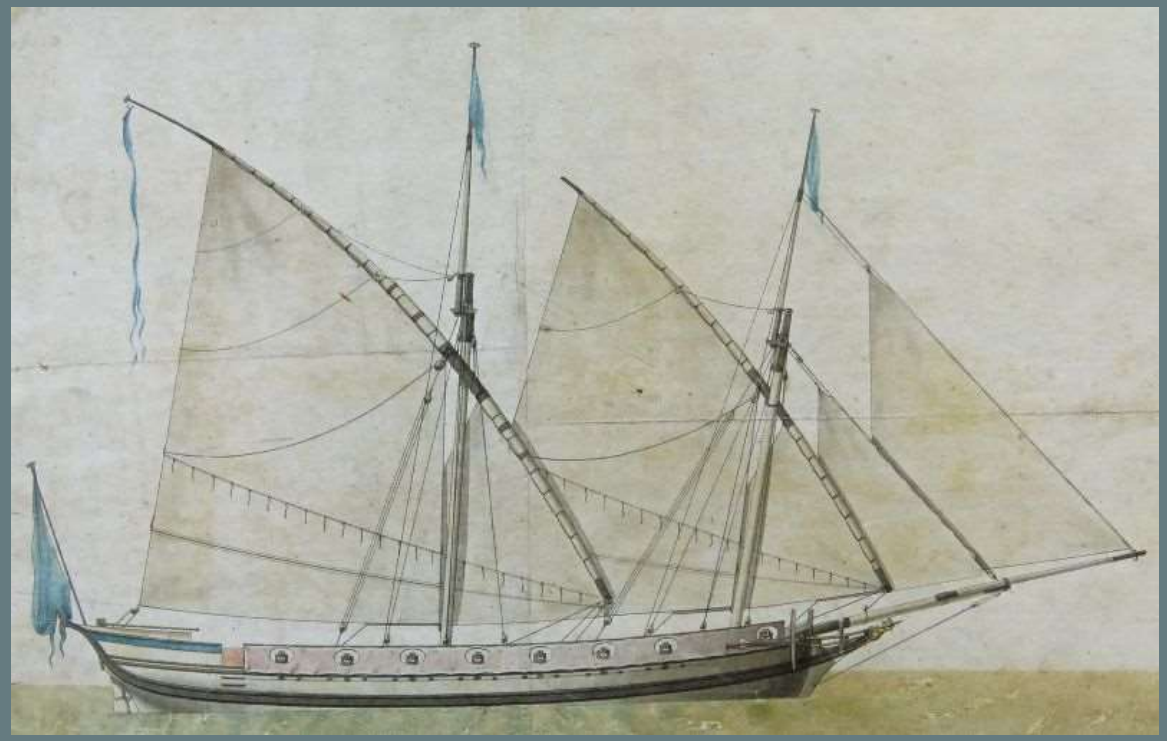

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Junk Rig

- • Çinliler ise “Junk Rig” denilen, kısa bir ana direk ve bambu destekli hareketli yelkenlerden oluşan tekneleri ilikullandılar. Yelkenlerin kontrolü ve tamiri basitti. Ayrıca sayıca az bir mürettebatla kullanılabyorlardı.

Proa

- Pasifik’te ise Polonez denizciler “Proa” denilen teknelerini geliştirdiler. Bu tekneler bir kano ve bu kanoyu destekleyen yan bir dengeleyiciden oluşan bir yapıya sahipti. Tekneyi yürütmek için kürekler ve Latin yelkeni kullanılıyordu.

Yeke Dümen

- Bu tip teknelerin kontrolü fazla güç gerektirmediğinden yeke dümen kullanılır. • Yeke dümen kontrolündeki bir tekne dümenin itildiği yönün tersine hareket eder.

Karavela ve Dolap Dümen

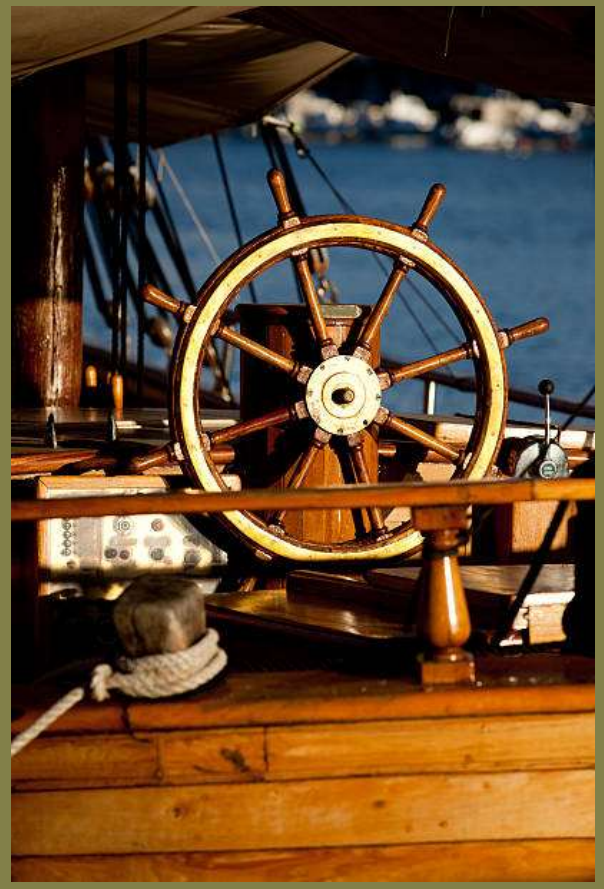

Zaman içinde tekneler büyüdükçe dümenin ağırlığı da artıyordu ve kontrolü birkaç kişiyle sağlanabiliyordu. Dolap dümen dediğimiz dümenin icadıyla bu sorun çözülmüş oldu.

Ortaçağ'da Akdeniz'de görülen Latin yelkenli teknelere 'Karavela' deniyordu. İlk karavelaları Portekizler ve İspanyollar coğrafi keşifler için kullandılar.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Kristof Kolomb kaptanlığında 1492'de Yeni Dünya'ya varan Santa Maria, 1497'de Avrupa'dan Hindistan'a varacağı sefere başlayan Vasco de Gama komutasındaki Sao Gabriel ve 1519'da dünya turuna çıkan Macellan'ın Victori'sı birer karavela idi.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

İlk Savaş Gemileri

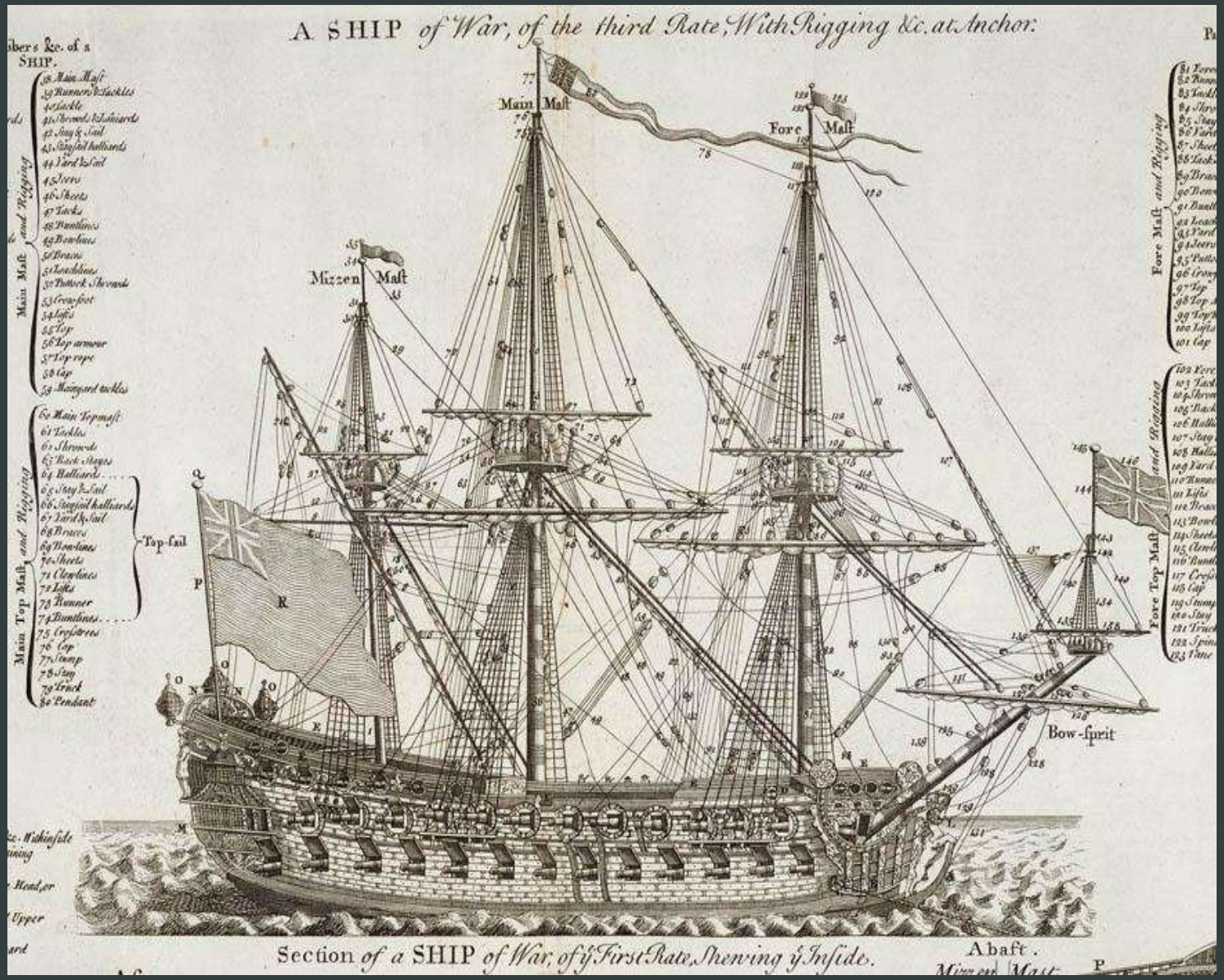

M.S. 1000 yıllarına gelindiğinde Vikingler savaş amaçlı olarak üretilen ilk yelkenli gemiyi inşa ettiler, bu tekneler 24 metre uzunluğunda, 5 metre genişliğindeydi ve aynı zamanda ticaret amaçlı kullanılabiliyordu, daha sonrasında bu gemiler İngiliz'ler tarafından eklenen toplar sayesinde daha savaşçı hale getirilmiştir.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Yatçılık

- Yat kelimesinin kökeni Felemenkçede izlemek, kovalamak anlamına gelen “jaghen” fiiline dayanır. • 16. yüzyıl sonundan itibaren yat kelimesi gezi veya askeri amaçla kullanılan hafif ve hızlı tekne anlamında kullanılmıştır.

Hollanda gezi yelkenciliğinin ortaya çıktığı ülkedir. İlk yat kulübü ise 1720'de İrlanda'da The Water Club of the Harbour of Cork ismiyle kurulmuştur. Günümüzde Royal Cork Yacht Club olarak bilinir.

Yelken Sporu

İlk gezi sınıfı yat yarışı 1661'de Thames'te Catherine ve Anne isimli iki tekne arasında yapılmıştır.

Yelken sporu, ilk kez 1900 olimpiyatlarında, olimpik spor olarak kabul edildi.

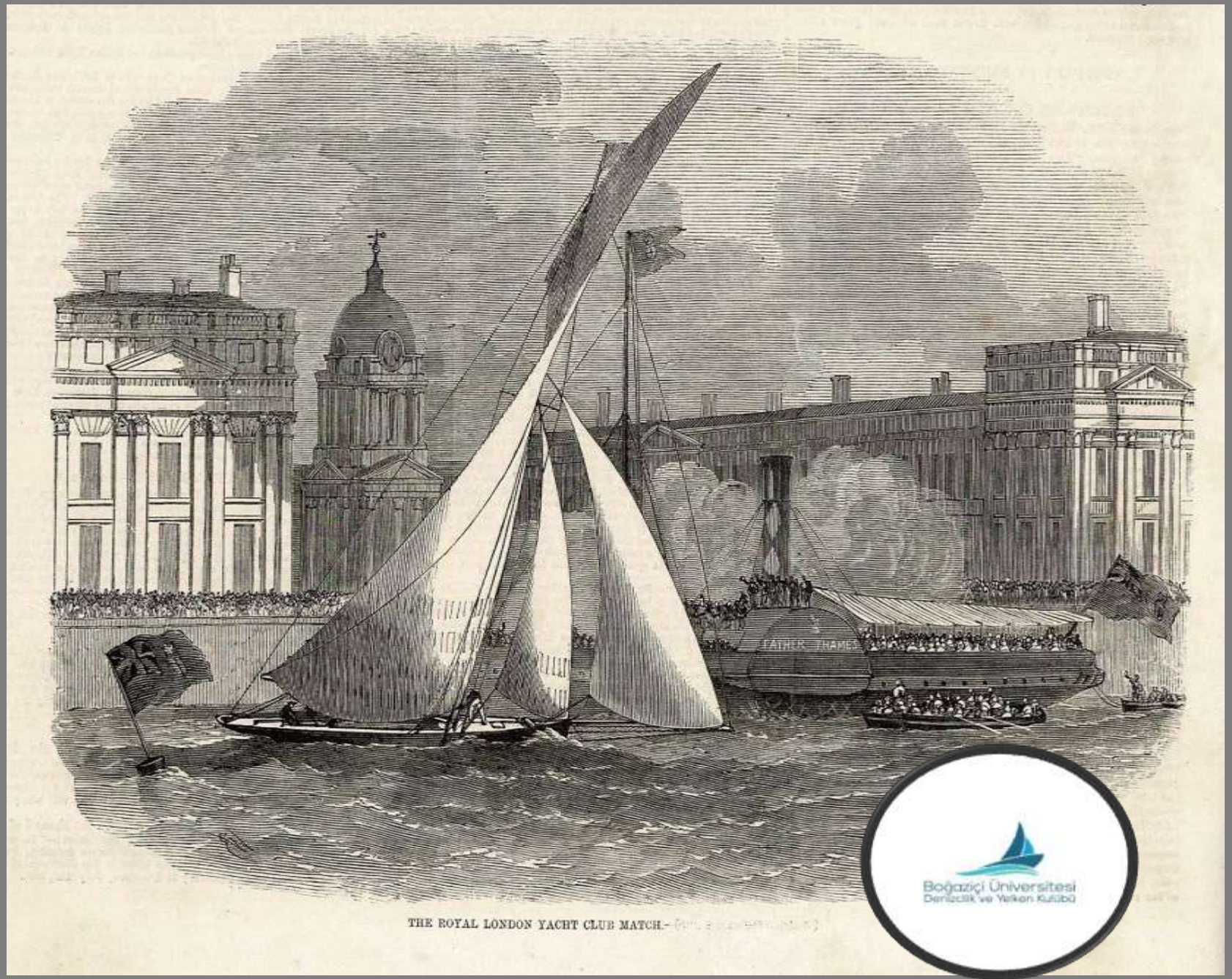

Türkiye’de Yelkencilik

Türkiye’de yelkenin spor ve yarış amacıyla kullanılması ise 19. yüzyılın başlarında İstanbul’un güney kıyılarındaki yat kulüpleriyle başladı.

Ülkemizde kayda geçen ilk yat yarışı 1878’de Prinkipo Yat Kulübü’nün düzenlediği yarıştı.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Türkiye’de yelken sporu

1923 Su Sporları Federasyonu

1932 Moda Koyu’nda ilk resmi yat yarışı

1932 Uluslararası Yat Yarış Birliği;ISAFJ üyeliğ

1935 Moda Deniz Kulübü

1936 Berlin Olimpiyatları

(Harun Ülman,Dr.DemirTurgut,Behzat Baydar)

1952 İstanbul Yelken Kulübü

1957 Türkiye Yelken Federasyonu

1965-68 Sadun-Oda Boro dünya turu

(Kısmet isimli tekneleriyle dünyayı dolaşan ilk Türkler oldular.)

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Ooo!... BU NE SEVGİ

KISMET ve BORO'lar İstanbul'da muazzam tezahüratla karşılandı

HOŞ GELDİNİZ

Necati ZİNCİRKIRAN

Zafer dönüşü:

Kısmet'in karşılanışına ait haberlerle diğer fotoğraflar 3. ve 12. nci sayfada

Hürriyet Gazetesinin Kısmet'in İstanbul'a gelişini veren 16 Haziran 1968 nüshası...

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Günümüz Tekneleri

Yalnızca Yarış Amaçlı: Centerboard =>Optimist, Laser, 420, 470…

Hem Gezi Hem Yarış Amaçlı: Bu teknelerde hem yelken hem motor bulunur – IOR (International Offshore Rules) sınıf tekneler ve süratli gezi yatları…

Yelkenli Motor Gezi Yatları: Gulet, Tirhandil gibi sadece hafif havalarda yelkenle seyir yapabilen motorlu yatlar bu sınıfa dahildir.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Optimist

Tek kişilik bir yelkenli türüdür. 16 yaş altı bireyler bu sınıfla yelken yapar.

Laser

Laser de tek kişilik bir sınıftır. Genelde Optimist sonrasında genç yelkenciler tarafından tercih edilir.

420-470

420: İki kişiliktir ve balon yelkeni vardır.

470: 420 sınıfının bir üst sınıfıdır. Yelken alanı daha büyüktür, fakat teknik özellikleri ve trimi çok farklı değildir.

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

PRATİK EĞİTİMLERDE KULLANILAN TEKNELER: PLATU, CHEESE, CORBY

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Tekne Donanımları

Teknede Yönler

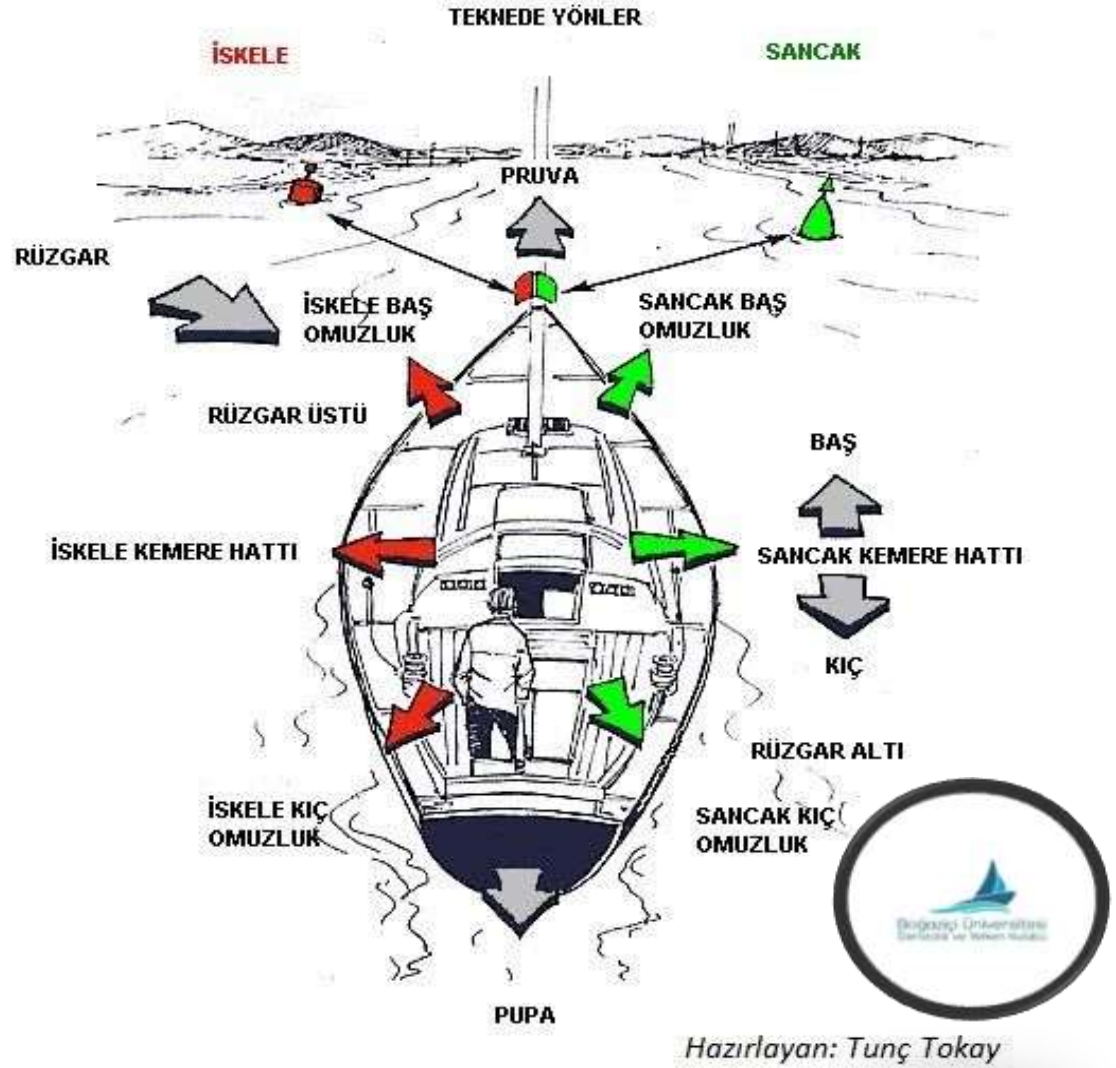

Hazırlayan: Tunç Tokay

Asıl Tekne

- Borda: Teknenin dış yanları
- Alabanda: Bordaların iç kısımları
- Baş Bodoslama: Bordaların baş tarafta birleştiği alan
- Ayna: Bordaların kıç tarafta birleştiği levha

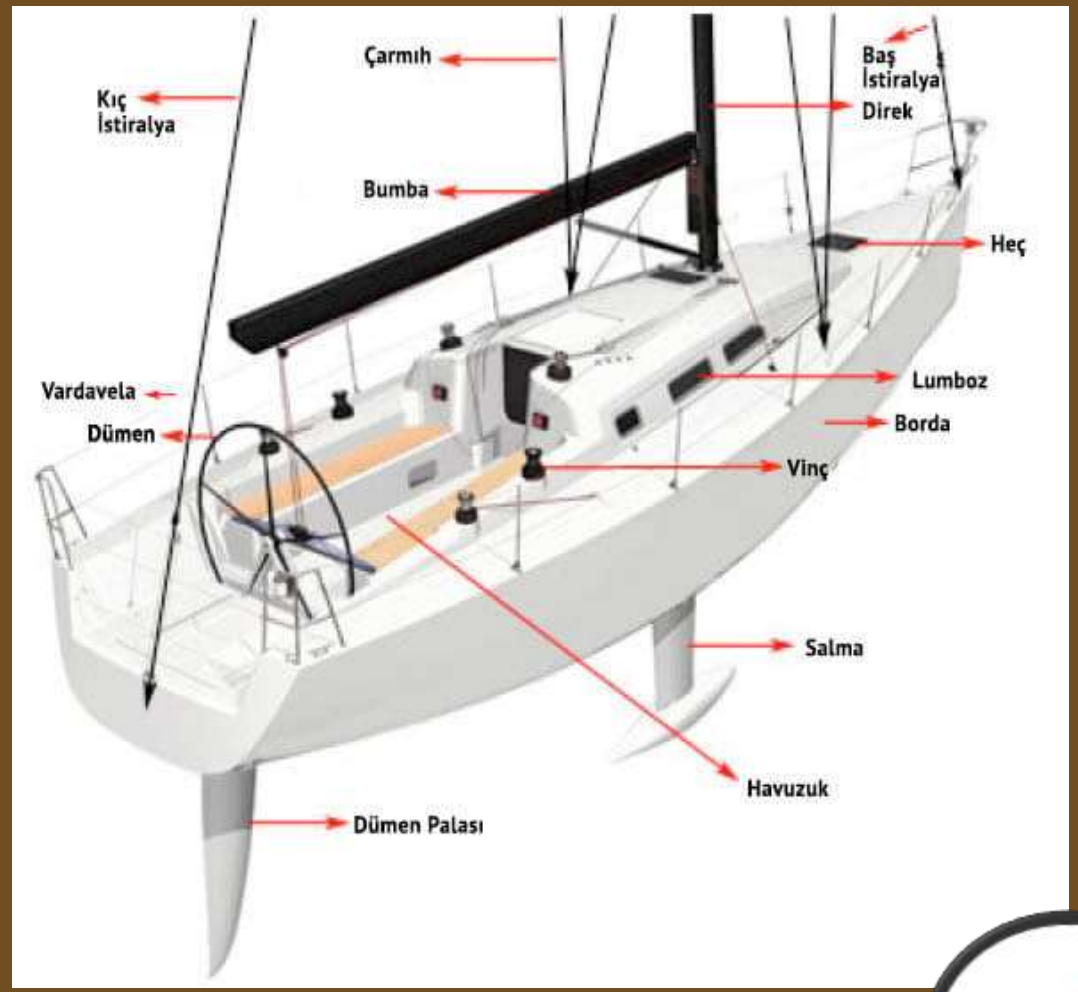

- Havuzluk(Kokpit): Teknede mürettebatın bulunduğu açık yer
- Güverte: Teknenin ön üst tarafı
- Küpeşte: Bordalarla havuzluk arasında bulunan üst kısımları

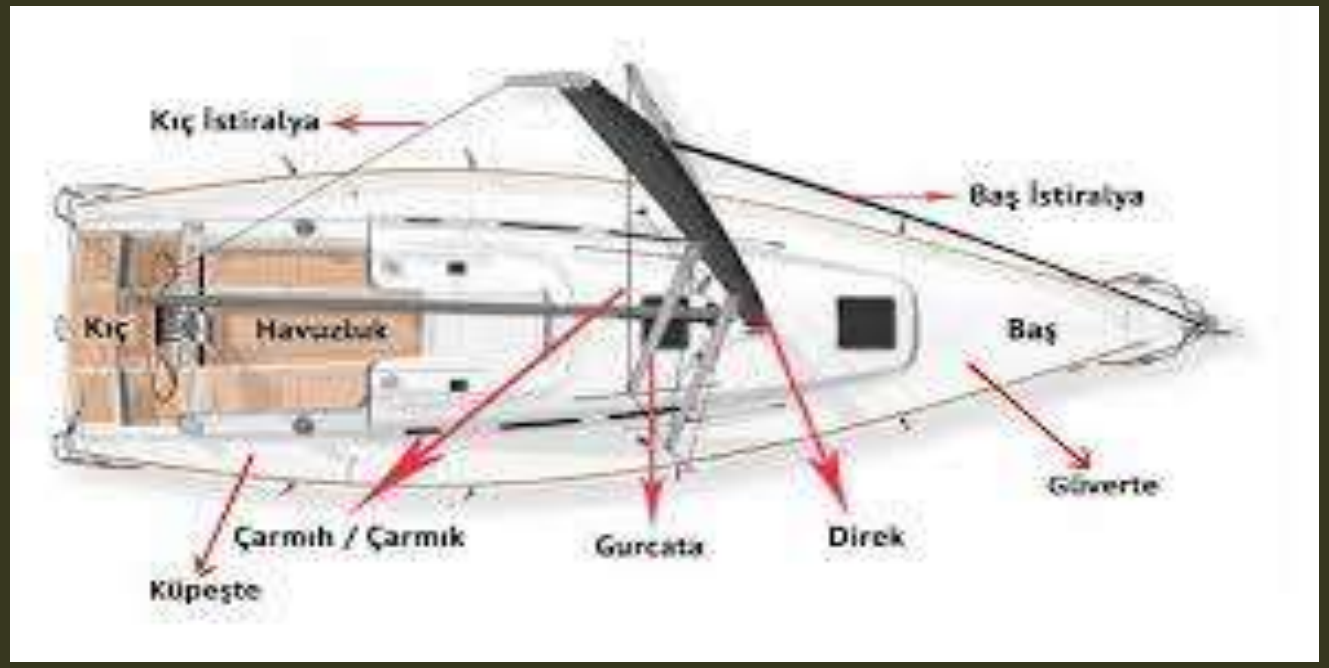

Salma ve Dümen

Salma: Teknenin omurga (baş-kıç) hattının altından suya dikey giren bölümdür. Teknenin yönünü korumasını sağlar. Aynı zamanda dalgalardan kaynaklanan sürüklenmeyi de azaltır.

- Büyük yatlarda sabittir.

- Centreboard teknelerde sabit değildir.+

Pala: Tekneyi istenen yönde çeviren, dümenin suyun içinde kalan parçasıdır.

Yeke: Dümenin manevra levyesidir. Dümen yeke ile sağa sola döndürülür.

- Yeke tek bir parçadan ibaret ise sabit yeke, ucuna ikinci bir parça eklenmiş ise uzatmalı yeke (Extension) adını alır.

Teknenin Sabit Kısımları

- Koç Boynuzları: Yanaşmalarda tekneyi iskeleye, karadaki sabit bir desteğe ya da başka bir tekneye halatlar yardımıyla bağlanıp sabit kalmamızı sağlayan kısımdır
- Kurt Ağzı, Köprü: Halatların akışına yön vermek ve bunların hareketini sınırlamaya yarayan takımlardır.

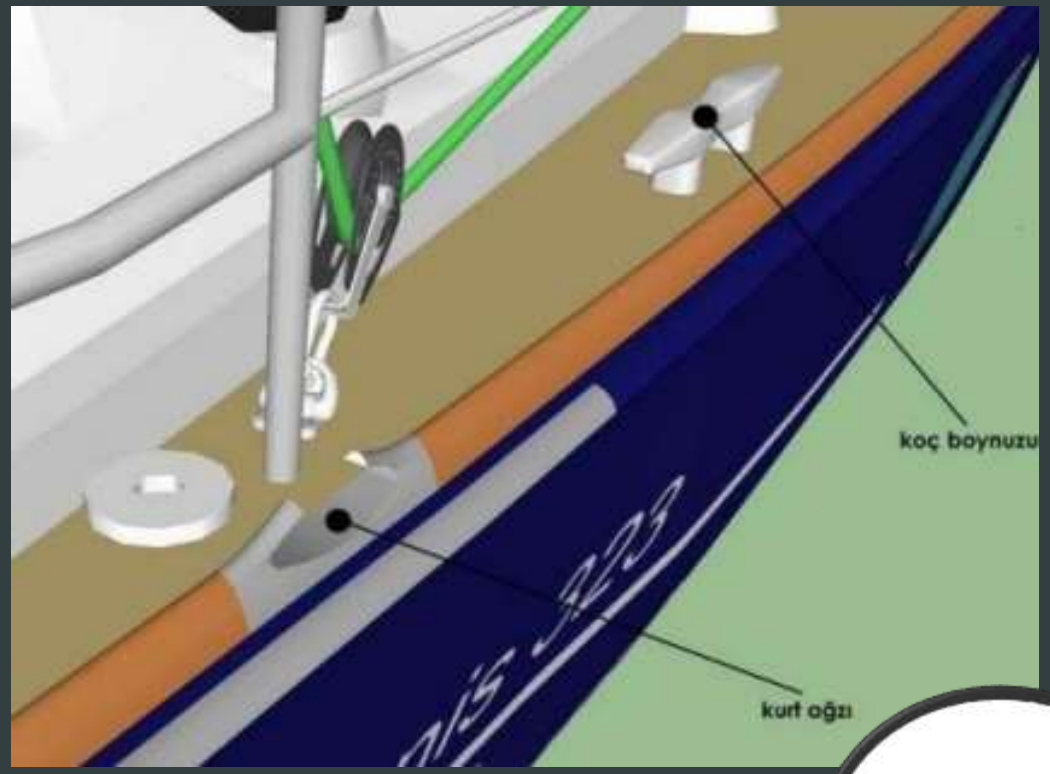

Yelken Donanımı

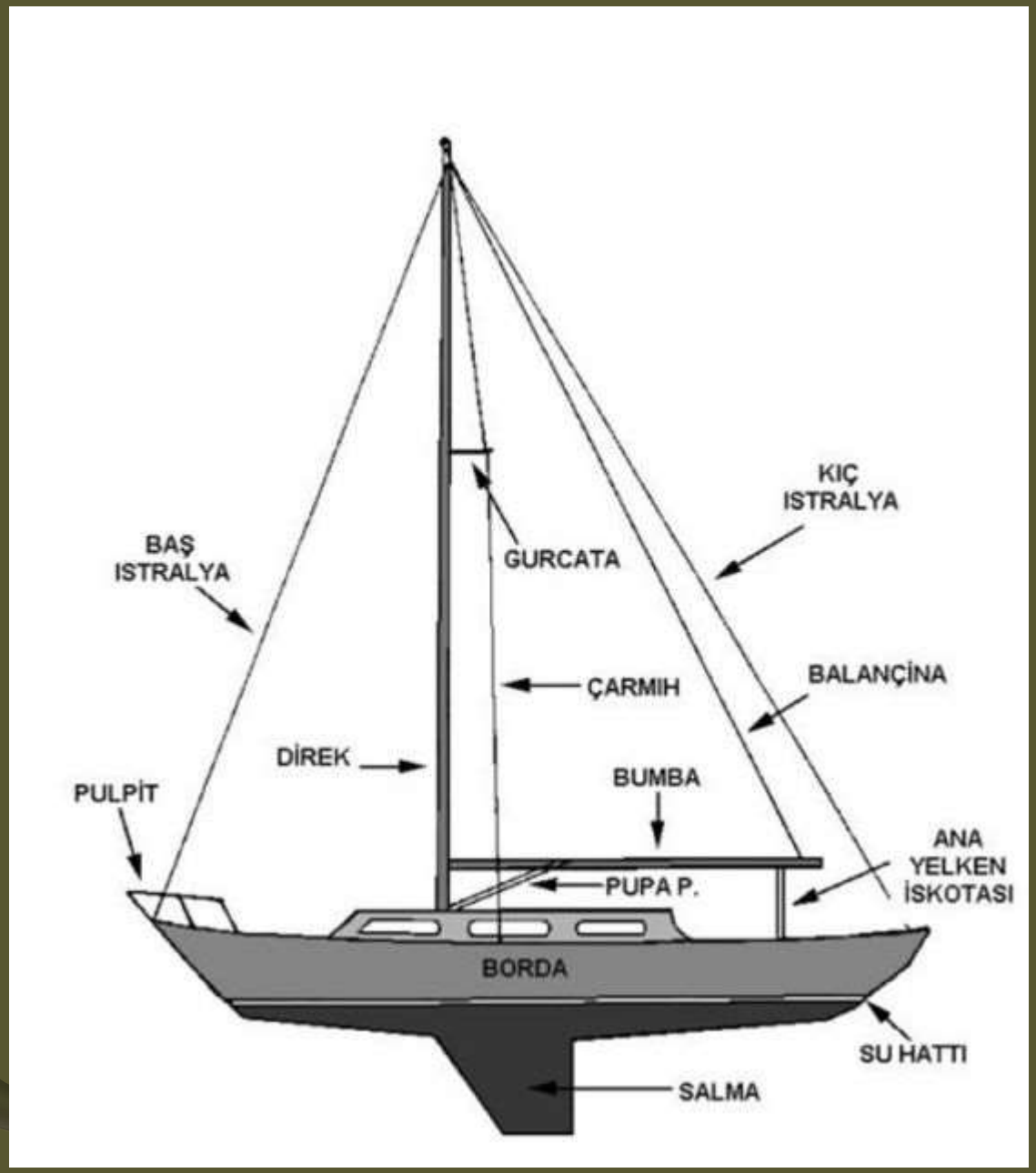

- Direk: Pruva-pupa hattındaki dikey metaldir. Yelkenlerin basılırken düzgün bir şekilde yükselmesini ve sonrasında sabit kalmasını sağlar.
- Balançina: Bumbanın ucu ile direğin ucunu birbirine bağlar
- Bumba: Ana yelkenin alt yakasını tutan yatay metaldir. Bumbanın konumu ana yelkenin rüzgara konumunu belirler.
- Istralyalar: Direğin ön-arka herhangi bir yöne kaymadan, sabit açıda durmasını sağlayan çelik tel sistemidir.
- • Çarmıh telleri: Direğin sancak-iskele herhangi bir yöne kaymadan, sabit açıda durmasını sağlayan çelik tel sistemidir.
- • Gurcatalar: Çarmıhlara yön verir.

DİREK
GURCATA
KIÇ ISTRALYA
BAŞ ISTRALYA
BALANÇİNA
BUMBA
BORDA

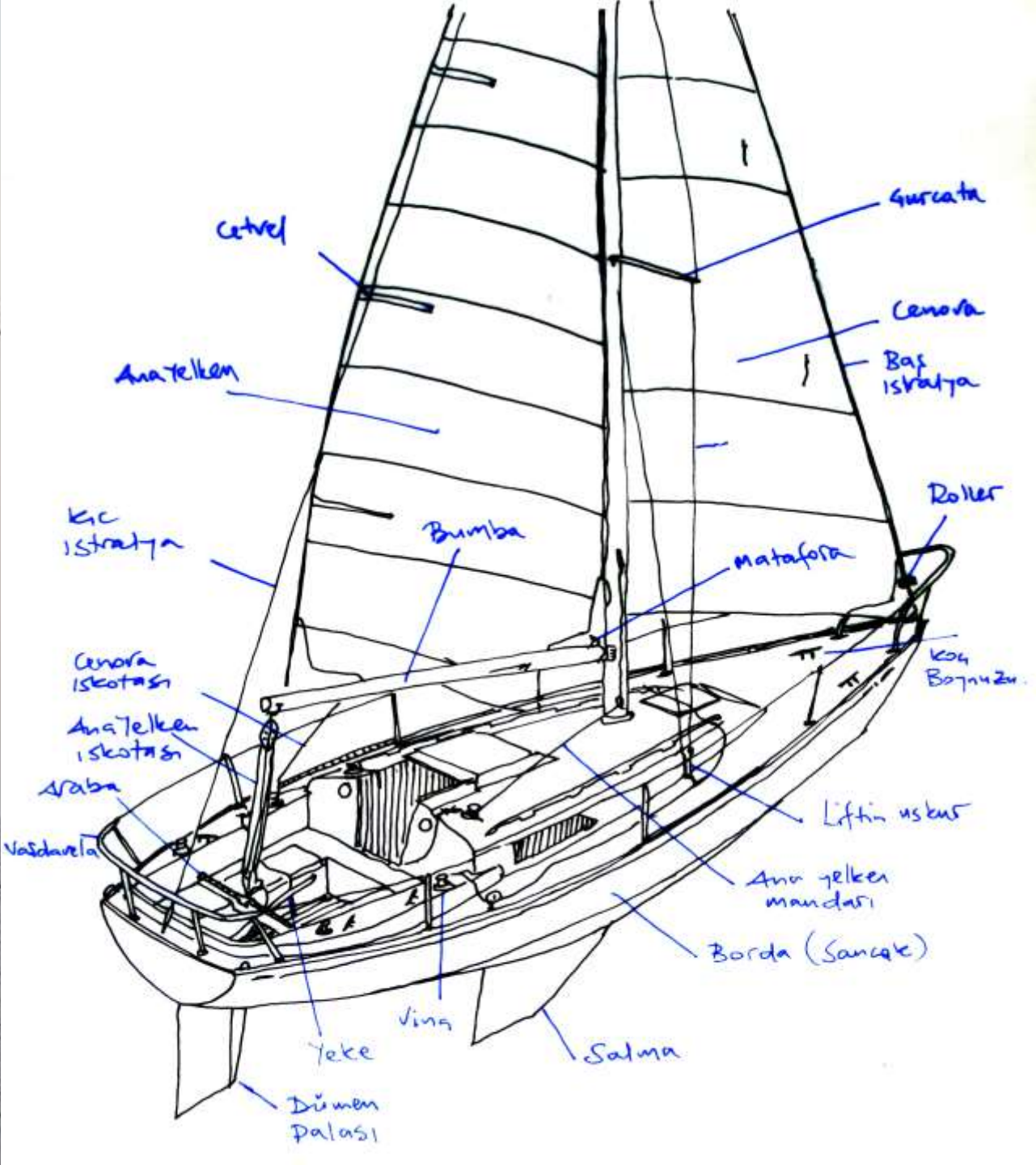
Gurcata
Cetvel
Cenova
Baş istralya
Ana yelken
Roller
Kıç istralya
Bumba
Matafora
Cenova iskotası
Koç Boynuzu
Ana yelken iskotası
Araba
Vaşdavela
Liftin uskur
Ana yelken mandarı
Borda (Sancak)
Vina
Yeke
Salma
Dümen palası

Yelken Çeşitleri

- FLOK /CENOVA
- İskota köşesi ana yelkeni geçiyorsa cenova, geçmiyorsa flok
- • Flok /Cenova mandarı baş ıstralya ya basılır.
- • Flok /Cenova ıskotası ile kontrol edilir.
- ANA YELKEN
- • Ana yelken mandarı direğe basılır.
- • Ana yelken ıskotası ile kontrol edilir.

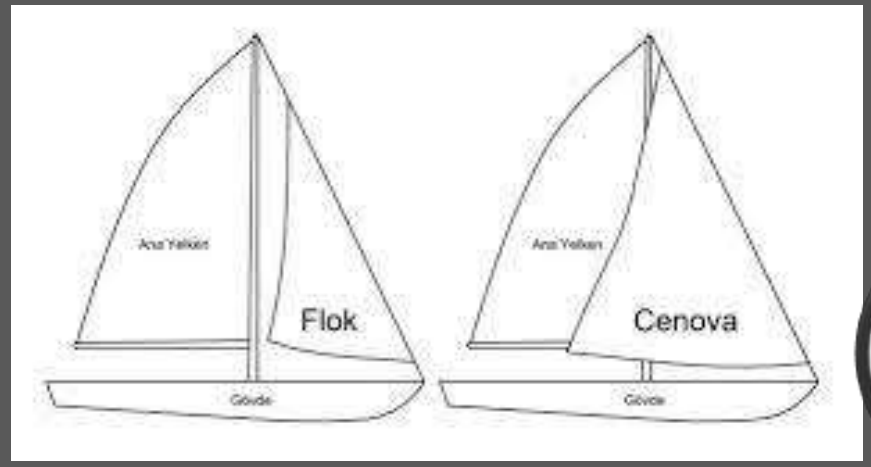

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

Balon

- Geniş seyirlerde tercih edilen ve kıçtan gelen rüzgarla dolup şişerek teknenin ilerlemesni sağlar.

- Teknedeki en büyük yelkendir

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

FLOK
ANAYELKEN
BUMBA
DİREK
BORDA
FENERBAHÇE SPOR KULÜBÜ
1907
DOĞUS
Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

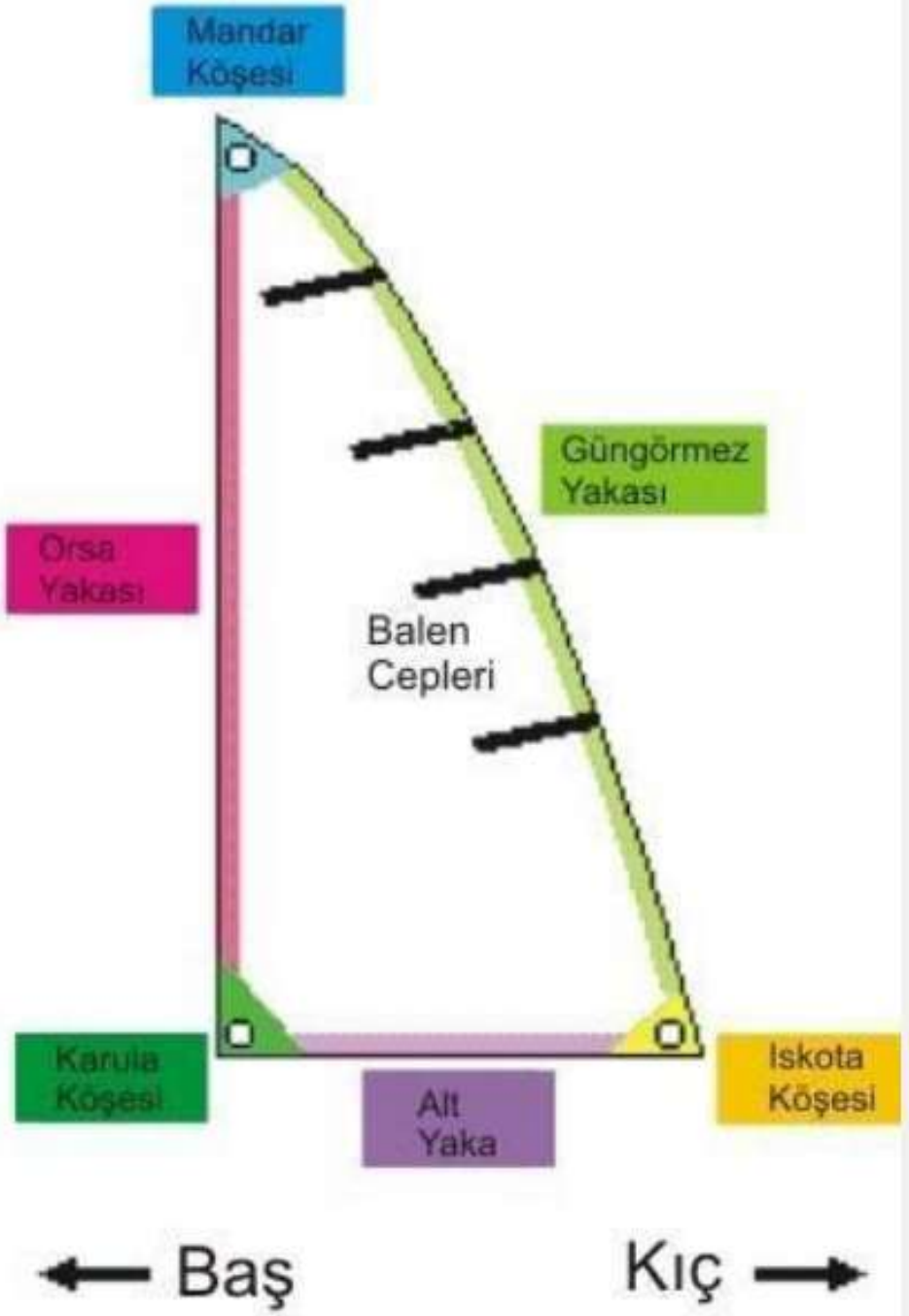

- Yelkenin 3 Yakası: (Yaka: Yelkenin kenarı)

-Orsa yakası: Dikey kenar

-Alt yaka: Güverteye paralel alt kenar (flokta serbest, ana yelkende bumbaya sabitlenmiş)

-Güngörmez yakası: Serbest kenar

- Yelkenin 3 Köşesi:

-Karula: Ana yelkende bumba ile direğin, flokta baş ıstralya ile güvertenin buluştuğu köşe

-Iskota: Ana yelkende bumba ile güngörmez yakasının, flokta alt yaka ile güngörmez yakasının buluştuğu köşe. Yelkenin rüzgara göre konumunu ayarlamamızı sağlayan halat yani ıskota bu köşeye bağlanır.

-Mandar: Orsa ile güngörmez yakalarının birleştiği, yelkeni yukarı çekmeye yarayan mandar halatının bağlı olduğu köşe

Boğaziçi Üniversitesi
Denizcilik ve Yelken Kulübü

MANDAR KÖŞESİ
GÜNGÖRMEZ YAKASI
ORSA YAKASI
ALT YAKA
ISKOTA KÖŞESİ
KARULA KÖŞESİ

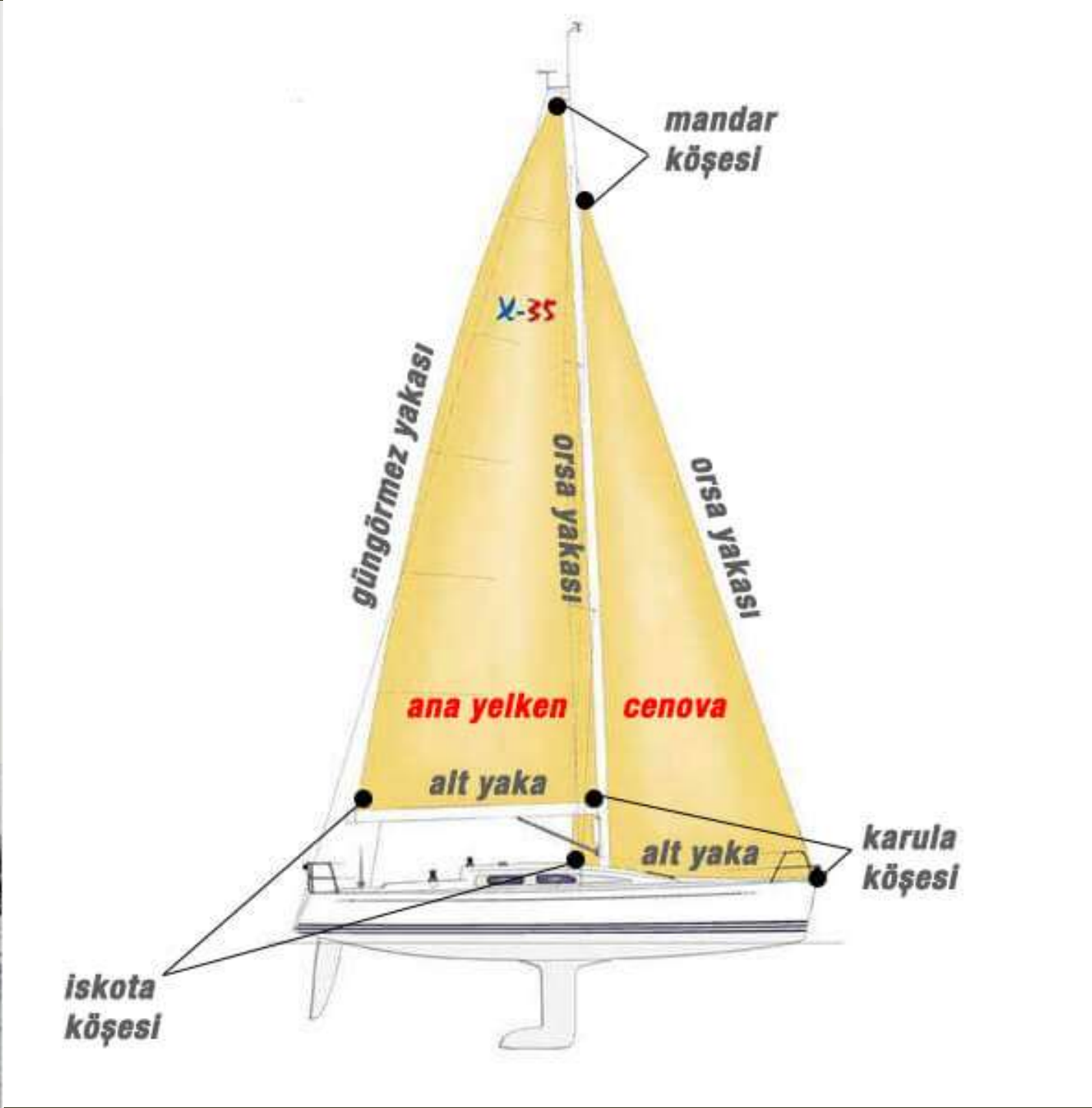
mandar köşesi
güngörmez yakası
orsa yakası
orsa yakası
ana yelken
cenova
alt yaka
alt yaka
karula köşesi
iskota köşesi

BENİ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER
PRUVANIZ NETA, RÜZGARINIZ KOLAYINIZA OLSUN